ШЕСТИ СТРУЧЕН СИМПОЗИУМ

МЕНАЏМЕНТОТ И СОВРЕМЕНИТЕ ПРАКТИКИ

ПРЕДМЕТЕН ФОКУС:

ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНОСТИ ВО СОВРЕМЕНИ УСЛОВИ НА РАБОТЕЊЕ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

www.bas.edu.mk/simpozium

Издавач
Бизнис Академија Смилевски – БАС, Скопје

За издавачот
Проф. д-р Маја Кочоска
Претседател на програмскиот одбор

Техничка и компјутерска обработка
Пред. м-р Иван Ѓорѓиевски

Корица
Пред. м-р Иван Ѓорѓиевски

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

658.1:005(062)

СТРУЧЕН симпозиум "Менаџментот и современите практики" со предметен фокус "Предизвици и можности во современи услови на работење" (6 ; 2019)

Зборник на трудови / Шести стручен симпозиум "Менаџментот и современите практики" со предметен фокус "Предизвици и можности во современи услови на работење". - Скопје : Бизнис академија Смилевски, 2019. - 191 стр. : илустр. ; 25 см

ISBN 978-608-4690-19-1

а) Работење на организации - Менаџмент - Собири

COBISS.MK-ID 111601930

- ПРОМЕНА НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА СТРУКТУРА КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА ЗГОЛЕМЕНА ПРОДУКТИВНОСТ 103
  Д-р Васил Стамболиски, Дипл. маш. инж
- УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА МЕНАЏИРАЊЕ СО ЗНАЕЊЕТО 108
  Вонр. Проф. Д-р Виктор Митревски
  Милена Митревска
- СИСТЕМИТЕ ЗА МЕРЕЊЕ И ОЦЕНКА НА МАРКЕТИНГ ПЕРФОРМАНСИТЕ ВО ОРГАНИЗАЦИИТЕ 113
  Д-р Дијана Ивановска Пржо
  Катерина Петровска
- ПОЗИТИВНИ И НЕГАТИВНИ СТРАНИ НА МОДЕРНАТА ФЛЕКСИБИЛНОСТ НА РАБОТНОТО МЕСТО 119
  Елена Блажевска
  Предраг Митрикески Клекачкоски
- ЕДУКАЦИЈАТА НА ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ ВО ФУНКЦИЈА НА ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ123
  Елизабета Андриевска-Ефтимова
  Виш пред. д-р Даниела Карадаков
- ЕТИКАТА, НЕЈЗИНИТЕ ВРЕДНОСТИ И УЛОГАТА ВО ОРГАНИЗАЦИСКАТА КОМУНИКАЦИЈА 129
  Д-р Гордана Тасевска
  М-р Билјана Галовска
- ВЛИЈАНИЕ НА СИСТЕМИТЕ НА НАГРАДУВАЊЕ ВРЗ МОТИВАЦИЈАТА НА ВРАБОТЕНИТЕ 135
  Доц. д-р. Јасмина Мишоска Симов
  Проф. д-р. Биљана Петревска
- УЛОГАТА НА МЧР ВО МОДЕРНИТЕ БИЗНИСИ 138
  Доц. д-р Кристина Крстеска
- ИНТЕРАКЦИЈА МЕЃУ ЕЛЕМЕНТИТЕ НА BURKE & LITWIN – овиот МОДЕЛ ЗА ОРГАНИЗАЦИСКИ ПРОМЕНИ И НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ОРГАНИЗАЦИСКАТА ИЗВЕДБА 145
  Проф. д-р Лидија Стефановска
  Проф. д-р Менде Солунчевски
  Проф. д-р Горан Василевски
- ВЛИЈАНИЕТО НА КВАЛИТЕТОТ НА УСЛУГАТА ВРЗ ЗАДОВОЛСТВОТО КАЈ ПОТРОШУВАЧИТЕ, ЛОЈАЛНОСТА И БРЕНД ИМИЏОТ 150
  Проф. д-р Маја Кочоска
- СОВРЕМЕНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ ВО МЕНАЏИРАЊЕ СО ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ - ПРЕДИЗВИК ЗА НОВИ ИСТРАЖУВАЧКИ НАСОКИ 156
  Вонр. проф. д-р Марија Котевска-Димовска
  Проф. д-р Таип Јакупи
- ПРЕТПРИЕМНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ–ЕФИКАСЕН ПРИСТАП ЗА ВРАБОТУВАЊЕ-СЛУЧАЈОТ ВО МАКЕДОНИЈА 161
  Д-р Мирјана Стојческа Ѓорѓиоска
  Проф. д-р Мимоза Серафимова
  Евгенија Ѓорѓиоска
- МОТИВИРАЊЕ НА ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ ВО НЕВЛАДИН СЕКТОР 168
  Силвија Попчановска
  Барбара Башевска
- ДЕРЕГУЛАЦИЈА НА МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА – БИТЕН ПРЕДУСЛОВ ЗА ОДДРЖЛИВА КОНКУРЕНТНОСТ..172
  Проф. д-р Таип Јакупи
  Вонр. проф. д-р Марија Котевска-Димовска
- ВЛИЈАНИЕТО НА МЕНАЏМЕНТОТ ВО ГРАДЕЊЕ НА СИЛНА ОРГАНИЗАЦИСКА КУЛТУРА ВО ПРОИЗВОДСТВЕНИТЕ И УСЛУЖНИ ОРГАНИЗАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА 176
  Проф. д-р Тони Соклевски
  Андријана Апостолова, МБА
- НАПУШТАЊЕ НА РАБОТНОТО МЕСТО – ПРЕДИЗВИК ИЛИ ЗАКАНА ЗА ОРГАНИЗАЦИИТЕ 182
  Злате Петрушевски
  Виш пред. д-р Даниела Карадаков
- КЛАСИЧЕН ПРИМЕР НА ИЛЕГАЛЕН УВОЗ И ПУШТАЊЕ ВО СЛОБОДЕН ПРОМЕТ НА БРАЗИЛСКО МЕСО 187
  Кристијан Насковски

ПРЕТПРИЕМНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ – ЕФИКАСЕН ПРИСТАП ЗА ВРАБОТУВАЊЕ - СЛУЧАЈОТ ВО МАКЕДОНИЈА

Д-р Мирјана Стојческа Ѓорѓиоска | Бизнис Академија Смилевски, mirjanastojceska@gmail.com

Проф. д-р Мимоза Серафимова | Униерзитет „Гоце Делчев" Штип, mimozaserafimova@yahoo.com

Евгенија Ѓорѓиоска | Магистер на деловна комуникација и превод на англиски, Американ колеџ, Скопје, gjorgjioska.evgenija@gmail.com

УДК | 334.722:37]:331.5(497.7)

АПСТРАКТ

Претприемачкото образование и неговата важност привлекуваат се поголем интерес во модерните европски општества. Претприемачкото образование се претставува како движечка сила за иновирање на наставата, заживување на културата, развивање на учењето и засилување на достигнувањата, како и ефикасен пристап кон вработување.

Тоа се фокусира на претприемничките компетенции во контекст на создавање нов потфат, развивање на претприемачи кои се способни да преземат одговорност за сопстеното учење во повеќе различни контексти. Овој труд дава преглед на постоечките истражувања за претприемничкото образование и обука со посебен осврт на моменталната состојба во некои земји во Европа, особено во Македонија

Претприемништво и претприемничкото образование имаат значително влијание на поединците како да учат, а со тоа и на нивниот иден успех. Исто така ги подготвува за надградување на професионален живот и е значајно средство за постигнување на индивидуални и институционалните цели, за вработување и иден успех. Ова може да вклучува препознавање себеси како личност која е креативна и информирана; која може да преведува идеи во акции; и која е подготвена да ги оспори претпоставките преку критичко испитување и истражување.

Трудот има за цел да ги разјасни некои основни аспекти на претприемничкото образование, фокусирајќи се на тоа што е, зошто е релевантно за општеството, да ја објасни врската помеѓу претприемничкото образование и можностите за вработување.

Клучни зборови: претприемништво, претприемничко образование, претприемнички активности, вработување

ВОВЕД

Претприемачкото учење може да се дефинира како процес во којшто општеството креира претприемачки лица, кои не се само сопственици на нови бизниси, туку лица што поседуваат знаења и работни навики за иднината, лица што се подготвени да го променат светот на подобро, лица што даваат придонес за општеството и му враќаат на општеството што им овозможило да станат тоа што се.

Република Македонија како членка на SEECEL формално ја прифаќа нивната дефиниција за претприемачко учење преку потпишувањето на Регионалната повелба за претприемачко учење на SEECEL: „Камен темелник за раст и работни места". Земјите-членки на SEECEL го дефинираат претприемачкото учење како: „Концепт за образование и обука кој го поддржува претприемачкиот начин на размислување и се базира врз развојот на индивидуалците, вклучувајќи ги основните начела за ефикасноста во секојдневниот живот без посебен фокус на започнување на бизниси, при што се од наведеното води кон претприемачка писменост за општеството како целина".

Начелно во литературата и во практиката, се користат две основни терминологии: претприемачко образование и претприемачко учење. Голем број експерти не прават јасна разлика меѓу овие поими. Многу често го користат поимот претприемачко образование за да опфатат некои работи што се дел од

претприемачкото учење. Најголемата разлика меѓу двата поима е токму во вториот дел: образование наспроти учење. Образованието е процес на стекнување компетенции преку настава, што со едноставни зборови значи пренесување на знаењето од општеството на поединците. Од другата страна, учењето е процесот на стекнување компетенции, исто така преку настава, но дополнително и преку искуството и многу поголемата самоиницијативност на лицето што сака да научи нешто ново. Затоа, претприемачкото учење е многу поширок поим кој предвидува широк спектар на активности што ќе го поттикнат претприемачкото размислување во општеството.

ВЛИЈАНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО ВРЗ ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО

Анализирајќи го нивото на образование на претприемачите во рана фаза, може да се заклучи дека склоноста кон претприемништвото е поголема кај лицата со повисоко ниво на образование. Водењето на активните политики за подигнување на општото ниво на образование влијае врз зголемување на склоноста кон претприемништвото, посебно кон она мотивирано од можности.

Табела 1: Претприемништвото според нивото на образование

Земја	Неков средно/ниско	Средно	Вишо	Високо
МК 2008	7,47	14,35	21,39	18,76
МК 2010	0,00	6,95	4,84	12,76
МК 2012	2,71	6,72	10,27	8,82
МК 2013	1,57	7,49	8,56	6,51
БиХ	5,46	11,31	10,49	17,29
Хрватска	3,50	9,73	13,68	11,86
Словенија	2,67	6,11	7,79	14,15
Турција	6,52	9,93	12,19	14,11
ЕУ	4,55	7,20	10,49	10,53

Извор: (GEM, 2013:39)

Претприемачката активност значително зависи од група фактори од окружувањето. Овие фактори се клучни за дефинирањето на карактерот на претприемачката активност во една земја. Факторите од окружувањето се клучни за разбирање на процесот на создавање на еден нов бизнис. Овие фактори директно влијаат врз постоењето на претприемачките можности и претприемачките капацитети и преференции кои истовремено влијаат врз динамиката на развој на бизнисот, како и согласно на тоа, националниот економски раст. Состојбата на факторите од опкружувањето кои влијаат врз претприемништвото во една земја се истражуваат преку анкетата на домашните експерти.

Областите се фактори кои може да влијаат врз опкружувањето за претприемништвото, нивото на развој и типот на претприемачки активности. Во графикот 1 даден е преглед на дефинираните области.

Графикон 1: Аспирации за раст во земјите од регионот.

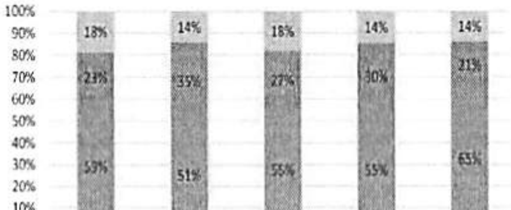

Извор: (GEM, 2013:41)

Од областите: владини политики, владини програми за поддршка, претприемачко образование и обука, трансфер на истражување и развој, комерцијална и правна инфраструктура, отвореност на домашниот пазар, физичка инфраструктура и културни и социјални норми кои се сметаат за значајни аспекти на развојот на претприемништвото. Во делот што следува ќе биде разгледана областа претприемачкото

на креирање бизнис и да ги надминат перцепираните бариери за претприемништвото. Образовните системи треба да бидат ориентирани да го истакнат и вреднуваат претприемништвото со цел да промовираат култура на претпријатието.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Andy P. (2018), Enterprise and Entrepreneurship Education, Guidance for UK Higher Rducation Providers
2. Baron A.R. & Shane, S.A. (2008). Entrepreneurship: A Process Perspective, 2nd ed, Thomson Learning, Inc. (2008), стр. 130.
3. Bridges, Carla, "Entrepreneurship Education and Economic Development: Preparing the Workforce for the Twenty-First Century Economy" (2008).
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions on Entrepreneurship 2020 Action Plan: Reigniting the entrepreneurial spirit in Europe. COM/2012/0795 final
5. European Commission (2013b) Entrepreneurship Education: A Guide for Educators http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/entredumanual-fv_en.pdf (accessed 1 March 2015)
6. Lackeus M. (2015), Entrepreneurship in education What, Why, When, How, OECD
7. Global Entrepreneurship Monitor 2016, Donna Kelley, Slavica Singer, Mike Herrington, Gobal
8. Entrepreneurship Research Association (GERA)
9. Mirjana Stojcheska Gjorgjioska, Evgenija Gjorgjioska "Entrepreneurial Education" (2015), First International Scientific Conference FAMA COLLEGE
10. Mirjana Stojcheska Gjorgjioska, Evgenija Gjorgjioska „Approaches for Encouraging Entrepreneurship" (2017), sixth symposium – Management and contemporary practices, Business Academy Smilevski ISBN 978-608-4690-15-3, УКД 334.722:37
11. Mirjana Stojceska Gjorgjioska, Mimoza Serafimova Evgenija Gjorgjioska,(2017), COMPARATIVE STRATEGIES ACCESSION FOR ENTREPRENEURIAL EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA, KNOWLEDGE International Journal, Vol. 19, p:43, ISSN 2545 – 4439 (printed), ISSN 1857 – 923X (e-verzion), и Global Impact & Quality Factor (GIF) - 1.322, 2016 година
12. Mirjana Stojcheska Gjorgjioska, Evgenija Gjorgjioska „Approaches for Encouraging Entrepreneurship (2017), page 189, UDK: 334.722:37, ISBN 978-608-4690-15-3
13. Национален тим за ГЕМ Македонија (2014), Претприемништвото во Македонија, Македонска развојна фондација за претпријатија
14. Penaluna A., Penaluna K., Mc Kallum, How to teach enterpreneurschip? 2016, Uniwersity of Wales
15. Polenakovic M. "Entrepreneurial ecosystem in Republic of Macedonia", National Centre for Innovations and Entrepreneurial Education Development".
16. Serafimova,M. and Stojceska Gjorgioska, M. (2013) Strategic aspects of institutional competetiveness of education istituions as function of local government. In: BAS Second International Scientific Conferencie.
17. Stojcheska Gjorgioska, M. and Serafimova, M. and Gjorgioska, E. (2017) Comparative strategies accession for entrepreneurial education in the Republic of Macedonia. Knowledge – International Journal, 19.1 (1). pp. 43-50. ISSN 2545-4439
18. Serafimova, M. and Stojcheska Gjorgioska, M. (2018), Business and Entrepreneurship: The Case in Macedonia, Lambert Academic Publishing
19. Serafimova, M., Stojcheska Gjorgioska M , and Gjorgioska, E (2018), Entrepreneurship as a Business competence